

Inför en krigsskatt på rysk olja och gas

Svenska Dagbladet den 8 maj 2022

Rysslands krig mot Ukraina har pågått i över två månader. Europa ger stort stöd till Ukraina, både humanitärt och militärt. Samtidigt stödjer vi Ryssland genom vår import av olja och gas. Sedan kriget började har Europa betalat omkring 400 miljarder kronor till Ryssland för denna import. Dessa betalningar är avgörande för Rysslands möjligheter att klara sig trots de omfattande ekonomiska sanktionerna, samt för att den ryska regimen ska kunna fortsätta kriget.

Europa brottas fortfarande med hur man ska ta sig ur beroendet av rysk energi. Ukrainas president Zelenskyj har upprepade gånger uppmanat Europa att kapa banden och bojkotta rysk energi. Europa verkar dock tycka att det kostar mer än det smakar att i ett alexander-hugg införa embargo. I stället kommer utfästelser om att fasa ut olja och gas över tid. Det rapporteras om ett olje-embargo någon gång i sommar och Tyskland talar om att fasa ut rysk gas de kommande åren. Från ukrainsk synvinkel ses detta nog som vagt och otillräckligt, även om det går i rätt riktning.

Europa kan göra mer nu. Genom att beskatta importen av rysk olja och gas via import-tullar skulle både penga-flödet från Europa till den ryska regimen minska och vi skulle påskynda Europas frigörelse från beroendet av rysk energi.

Det krävs olika åtgärder för olja och gas. När det gäller olja har Europa många andra möjliga leverantörer att importera från, medan Ryssland kan ha svårare att sälja till andra marknader. Så om Europa beskattar rysk olja kommer Ryssland rimligen anpassa sig genom att sänka priset vilket skulle leda till att påverkan på konsument-priserna i Europa troligen blir begränsad. Effekten blir att Ryssland får in mindre pengar medan Europa får ökade skatte-intäkter, pengar som kan satsas på att utveckla alternativ energi-produktion. Givet att kostnaden för Ryssland att pumpa upp olja är runt 6 dollar per fat, och världs-marknads-priset ligger runt 100 dollar per fat, kan man tänka sig en skatt på 50 procent eller ännu högre.

När det gäller importen av gas är förutsättningarna annorlunda då infrastruktur som pipelines kopplar samman Ryssland med europeiska kunder. Det är svårare att på kort sikt ersätta rysk gas eftersom distributionen från alternativa källor är begränsad. En skatt på rysk gas påverkar troligen inte det ryska försäljnings-priset så mycket, vilket leder till högre priser för europeiska användare. Av den anledningen kan en lägre skatt, 20 eller kanske 25 procent, vara motiverad. Skatte-intäkterna kan användas för att bygga hamn-anläggningar för import av nedkyld naturgas och utbyggnad av alternativa energi-källor. På lite längre sikt ökar det europeiska alternativet till rysk gas, vilket skulle leda till lägre ryska gaspriser. Ryssland kan också använda det europeiska gasberoendet genom att stänga av kranarna till Europa. Då blir gasskatten en markering att den ryska gasen är oönskad i Europa, och skatten skulle få effekt om Ryssland öppnar gaskranarna igen.

Skatten är också viktig för att via pris-mekanismen signalera att rysk olja och gas är oönskade. Priserna är marknads-ekonomins främsta informations-kanal. Dyrare rysk energi gör att det lönar sig för alla europeiska aktörer att se sig om efter alternativ. Skatten decentraliserar arbetet med att avvänja oss från rysk energi. Vi behöver inte förlita oss på politikernas utfästelser om att sluta

använda rysk gas någon gång i framtiden. Paralleller kan dras till klimat-debatten där politiker gör utfästelser om att minska utsläppen av växthus-gaser, men det är koldioxid-skatten och utsläpps-handeln som gör det mesta av jobbet.

Besluten om skatt eller import-tullar på rysk olja och gas bör fattas på EU-nivå eftersom EU fortsatt bör stå enigt i sitt stöd till Ukraina gentemot Rysslands krig. Samtidigt blir en skatt ett mer effektivt vapen i och med att skatten inte förbjuder importen av rysk olja och gas. Importen är fortfarande tillåten men beläggs med en krigsskatt, vilket gör den ekonomiska anpassningen mycket mer hanterbar jämfört med om man abrupt stänger av kranarna. Udden med skatten är dessutom tydligt riktad mot Ryssland i tydlig kontrast till debatten om sänkt skatt på bensin och diesel, som dels ökar efterfrågan på olja, dels inte gör någon skillnad på om oljan kommer från Ryssland eller inte.

Införandet av importskatter på rysk olja och gas signalerar tydligt att dessa är oönskade i ekonomin, och skulle omedelbart sätta igång processer där europeiska energi-kunder ser sig om efter alternativ till rysk energi. Men det leder troligen inte till att rysk energi helt försvinner från Europa. För att öka incitamenten att ersätta rysk energi kan man bygga in en automatisk stegring av skatten. EU kan besluta om att skatterna höjs med en procent-enhet per månad så att den relativa kostnaden för rysk energi ökar över tiden, vilket ökar förändrings-trycket att hitta alternativ. Den europeiska utsläpps-handeln fungerar på liknande sätt då antalet utgivna utsläpps-rätter minskar över tiden.

Europeiska skatter eller tullar på import av rysk olja och gas bör vara en prioriterad fråga för regeringen att driva i EU. Skatter på rysk energi uppnår tre viktiga mål:

- De ryska inkomsterna från export av olja och gas minskar, vilket gör det svårare att finansiera ett långvarigt krig.
- EU får skatte-inkomster som kan användas till att utveckla alternativ till rysk energi, till exempel vindkraft.
- Skatterna signalerar till europeiska företag och individer att det lönar sig att hitta alternativ till rysk energi.

Alla dessa mål stödjer Sveriges och EU:s politik för att hjälpa Ukraina i det pågående kriget. Skatterna kan införas snabbt och de är mycket lättare att anpassa sig till än embargo. Regeringen bör inte tveka att driva frågan.

Martin Ljunge